

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

SAIRAALA NOVAN HENKILÖKUNNAN KÄSITYKSIÄ OSALLISTAVAN TAITEEN MERKITYKSESTÄ TYÖSSÄ

TEKIJÄ:

Jonna Kääriäinen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala			
Tutkinto-ohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen tutkinto-ohjelma			
Työn tekijä Jonna Kääriäinen			
Työn nimi Sairaala Novan henkilökunnan käsityksiä osallistavan taiteen merkityksestä työssä			
Päiväys	08.11.2022	Sivumäärä/Liitteet	26/2
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Keski-Suomen sairaanhoitopiiri / New Beat Oy			
Tiivistelmä			
<p>Opinnäytetyön toimeksiantajana toimii Keski-Suomen sairaanhoitopiiri ja tutkimuspaikkakohde on Keski-Suomen Sairaala Nova Jyväskylällä. Osallistavan taiteen suunnitelma on hyväksytty ja valmistunut 2021 sekä saanut myöntävän rahoituspäätöksen taide-elämää hankkeeseen työsuojelurahastosta syyskuussa 2021. Suunnitelman tavoitteena on ennakoivasti ja suunnitelmallisesti kohdentaa erilaisten taidelähtöisten toiminta menetelmien hyödyntämistä potilailta, johdolta ja henkilöstöltä nouseviin tarpeisiin. Osallistavan taiteen tarjoamat monipuoliset merkitykset ovat Suomessa sairaalatasolla vielä hyödyntämätön voimavara.</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tutkia, miten henkilöstö näkee osallistavan taiteen osana arjen työtä ja minkälaisia ajatuksia osallistavan taiteen menetelmät ja niiden käyttöön ottaminen heissä aiheuttaa uuden toimintamenetelmien jalkautuessa sairaalaympäristöön. Tutkimukseni toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja aineiston keruu tapahtui yksilö/pari haastattelulla. Kohderyhmänä oli Keski-Suomen sairaala Novan työntekijöitä. Aineisto analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysia apua käyttäen.</p> <p>Tutkimuksen tuloksissa ilmeni, että henkilökunta toivoo saavansa osallistavan taidetoimintamallin myötä uusia voimaannuttavia työkaluja arjen tueksi sairaalatoiminta ympäristöön ja uusi toimintamalli herättää henkilökunnassa positiivisia ajatuksia sekä odotuksia. Tutkimukseni mukaan henkilökunta odottaa saavansa osallistavan taiteen kautta tukea myös yhteisöllisyyden vahvistumiseen lähitulevaisuudessa.</p> <p>Tutkimukseni kautta voidaan jatkokehittämistyössä ottaa huomioon henkilökunnan ajatuksia ja mielipiteitä osallistavan taiteen toimintamallista ja lähteä niitä hyödyntäen jalostamaan uuden toimintamallin kehittämistä tulevaisuudessa, kun osallistava taidetoiminta on jalkautunut Keski-Suomen sairaala Novan toimintaympäristöön osaksi arkea.</p>			
Avainsanat Osallistava taide, henkilökunta			

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme in Management and Development for Social and Health Care Professionals	
Author Jonna Kääriäinen	
Title of Thesis Staff of Hospital Nova and their perceptions of the importance of participatory art at work	
Date 08.11.2022	Pages/Appendices 26/2
Client Organisation /Partners Central Finland Hospital Nova/ New Beat Oy	
<p>Abstract</p> <p>The thesis was commissioned by the Central Finland Hospital District and the research was conducted at Central Finland Hospital Nova Jyväskylä. The participatory art plan had been approved and completed in 2021 and received a funding decision from the Occupational Health and Safety Fund in September 2021. The aim of the plan was to proactively and systematically target the use a different art-based methods to meet the needs of patients, management, and staff. The diverse opportunities offered by participatory art are an untapped resource at the hospital level in Finland.</p> <p>The purpose of this study was to investigate how staff see considered participatory art as part of their every-day work and what kind of ideas they had about participatory art methods and their introduction into the hospital environment. The research was conducted as a qualitative study and data was collected through individual/couple interviews. The target group was employees of the Central Finland Hospital Nova. The data was analysed by using inductive content analysis.</p> <p>The research showed that the staff hoped that the participatory art model would bring new empowering tools to support their daily work in the hospital environment and that the new model would raise positive thoughts and expectations among the staff. According to the research, the staff expected to get support through participatory art also to strengthen their sense of community in the near future.</p> <p>The thoughts and opinions on the participatory art model that the staff expressed can be taken into account in further development of the new model in the future when participatory art activities have become part of everyday life in the operating environment of Central Finland Hospital Nova.</p>	
<p>Keywords</p> <p>Participatory arts, staff.</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	HYVINVOINTIA TAITEESTA	7
2.1	Taide ja työhyvinvointi	7
2.2	Osallistava taide.....	8
2.3	Luova toiminta uusien näkökulmien mahdollistaja	9
3	SAIRAALA NOVAN TOIMINTAYMPÄRISÖ.....	10
3.1	Sairaala Nova	10
3.2	Johtaminen työhyvinvoinnin edistäjänä Keski-Suomen sairaala Novassa	10
3.3	Osallistavan taiteen toiminta osaksi sairaala Novan arkea	11
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	12
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	13
5.1	Kohderyhmä.....	13
5.2	Tapaustutkimus strategiaa.....	13
5.3	Aineiston keruu.....	13
5.4	Aineiston analysointi	14
6	TULOKSET	17
6.1	Henkilökunnan ajatuksia osallistavan taiteen toimintamallista	17
6.2	Osallistava taide henkilökunnan työn tukena.....	17
7	POHDINTA.....	19
7.1	Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset	19
7.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	20
7.3	Jatkotutkimus ja kehittämistoimet	21
	LÄHTEET	22
	LIITE 1: HAASTATTELU KYSYMYKSET.....	25
	LIITE 2: TUTKIMUSTULOKSET TAULUKOITUNA.....	26

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni toimeksiantajana toimii keskisuomen sairaanhoitopiiri ja tutkimuspaikkana on Keski-Suomen Sairaala Nova Jyväskylässä. Osallistavan taiteen suunnitelma on hyväksytty ja valmistunut 2020 sekä saanut myöntävän rahoituspäätöksen taide-elämää hankkeeseen työsuojelurahastosta syyskuussa 2021. Suunnitelman tavoitteena on ennakoivasti ja suunnitelmallisesti kohdentaa erilaisen taidelähtöisten toiminta menetelmien hyödyntämistä potilailta, johdolta ja henkilöstöltä nouseviin tarpeisiin. Osallistavan taiteen tarjoavat monipuoliset mahdollisuudet ovat Suomessa sairaalatasolla vielä hyödyntämätön voimavara. Tutkimukseni tarkoitus on selvittää sairaala Novan henkilökunnan käsityksiä osallistavan taiteen merkityksestä työssä. Tavoitteena saada henkilökunnan ääni ja mielipiteet kuuluville uuden osallistavan taide toiminnan jalkautuessa Keski-Suomen Sairaala Novan toimintaympäristöön ja uuden toiminnan kehittämisen tueksi myös lähitulevaisuudessa.

WHO:n raportissa: What is role of the arts in improving health and well-being? A scoping review julkaistiin vuonna 2019 monipuolisesti näyttöön perustuvia (case study) tutkimuksia, jotka osoittavat vahvasti ja tutkitusti kattavaa tietoa taiteen hyvinvointi vaikutuksista ja vaikuttavuudesta ihmisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemisessa. (World Health Organization Europe 2019.)

Elämme jatkuvan muutoksen keskellä erityisesti työskennellessämme sosiaali- ja terveyden alalla. Työ on hektistä ja tällä hetkellä melko kuormittavaa jatkuvan työvoimapulan ja riittämättömien resurssi puutteiden vuoksi. Työntekijöiden jaksaminen työssään on ajoittain erittäin ääriarjoilla olemista ja selviytymistä päivästä toiseen.

Taiteen kautta meidän on helpompi käsitellä haastavia asioita, joista puhumien voi tuottaa monelle ihmiselle hankalia tilanteita ja jopa ahdistuneisuutta. Osallistavan taiteen kautta sairaala Nova haluaa tuoda uusia tapoja sekä toimintamalleja ja ajatuksia myös henkilöstölle käsitellä arjessa tapahtuvia asioita taiteen keinoin. Vahva painoarvo onkin saada työntekijöiden mielipiteet ja ääni kuuluviin Taide Elämää hankkeen avulla, johon osallistavan taiteen suunnitelma osana kuuluu.

Taide-elämää hankkeeseen kuuluva osallistavan taiteen suunnitteluryhmä koostuu kulttuurivastavien tiimistä, joka yhteistyössä sairaala Novan hyvinvointikoordinaattorin ja kulttuurihyvinvoinnin sekä taideasiantuntijan kanssa suunnittelevat, viestivät, toteuttavat, fasilitoivat ja kehittävät sekä jalkauttavat osallistavan taiteen menetelmää osaksi arkea modernissa nykyaikaisessa sairaalaympäristössä yhdessä ja tiivistä yhteistyötä tekemällä.

Osallistavan taiteen menetelmiä on kokeiltu aiemmin. Espoon kaupunki on käyttänyt osallistavaa taidemenetelmää Taiteelliset menetelmät (TAIME) henkilöstökehittämisessä, jonka tarkoituksena oli saada tukea henkilöstön jaksamiseen ja kehittymiseen hyödyntäen monipuolisesti erilaisia taiteen menetelmiä työpajamuotoisena toimintana. Työpajoissa on käytetty sanataidetta, maalausta, äänitaidetta, meditaatiota, joogaa sekä savitaidetta, jonka avulla osallistajat ovat päässeet luovaan toimintaan mukaan saaden uudenlaista voimaannuttavaa hyvinvointivaikutusta, mikä olikin hankkeen yksi kärkitavoitteista. Projektityö osallistavan taiteen parissa yhdessä taiteilijoiden sekä kaupungin työntekijöiden kanssa on jo alustavasti tuottanut rohkaisevaa ja lupaava tulosta osallistavan taiteen hyvinvointivaikutuksista henkilöstön hyvinvointiin. (Mäkelä 2021.)

Heli Ansio 2019 työterveyslaitokselta nostaa esiin taiteen hyvinvointivaikuttamisen mahdollisuudet yhä vahvempana toimintamenetelmänä työyhteisöissä ja erilaisissa organisaatioissa. Ansio korostaa, että taiteen avulla voidaan myös parantaa innovatiivisuutta tai kehittää johtamista. Lähitulevaisuudessa organisaatioissa tullaan vahvemmin tiedostamaan ja hyödyntämäänkin taidetta ja ajatusta siitä, että on paljon asioita, joita voidaan toteuttaa totutusta poikkeavin menetelmin.

Taideyliopiston koordinoima ArtsEqual on hanke, jossa tutkittiin vuosina 2015–2021, kuinka taide voisi lisätä yhteiskunnallista tasa-arvoa ja hyvinvointia 2020-luvun Suomessa. Hankkeessa toimiva työryhmä laati toimenpidesuosituksen, jossa näyttäytyy paljon samoja elementtejä taiteen hyödyntämisen suhteen sairaala toimintaympäristössä kuin, mitä Keski-Suomen sairaala Nova pyrkii omalla osallistavan taidetoiminnan kautta käyttämään ja mitä on myös otettu huomioon, kun taideohjelmaa on alettu valmistamaan. (Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 2022)

ArtsEqual hankkeessa toiminut työryhmä ehdottaa yhdeksi toimeksi toimenpidesuosituksessaan, että terveystalvorganisaatiot vahvistaisivat hoitohenkilökunnan taide- ja kulttuurisuhdetta osana koko elinikäistä oppimista tehden yhteistyötä sosiaali- ja terveysalan sekä taide- ja kulttuurialan oppilaitosten kanssa. (Koivisto, Lehikoinen, Lapio, Lilja-Viherlampi & Salanterä 2020).

Lähitulevaisuudessa pitäisi kiinnittää yhä enemmän huomiota terveystalvuiden toimintaympäristöihin, koska taiteen ja kulttuurin näkyvyys on niissä liian vähäinen ja taidetoiminnan hyödyntäminen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin vahvistajana on vielä vähäistä.

2 HYVINVOINTIA TAITEESTA

2.1 Taide ja työhyvinvointi

Aikuisilla taiteen kautta esille nousevat hyvinvointi vaikutukset ovat tutkitusti vahvistaneet yleisen hyvinvoinnin ja terveyden lisäksi työhöhyvinvointia työpaikalla. (WHO 2019, 340.) Taru Koivisto johtaja sosiaali- ja terveysministeriöstä on myös todennut, että taiteen ja kulttuurin mahdollistamat hyvinvointi vaikutukset ja käyttömenetelmät ovat vielä käyttämätön voimavara terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa, vaikka näyttöä erilaisista hyväksi havaituista hoitokäytänteistä ja prosesseista onkin jo runsaasti. (Houni, Turpeinen, Vuolasto 2020, 17).

Tutkimukset ovat vahvistaneet tietoa siitä, että taiteella on vahva myötävaikutus ihmisen parempaan terveyteen sen monella osa-alueella. Ruotsalaisen tutkimuksen mukaan työntekijät, joille tarjottiin taidetoimintaa työpaikalla, vähensi muun muassa uupumis- ja masennusoireita. Samalla huomattiin, että näillä työpaikoilla myös päätöksentekeminen oli joustavampaa kuin työpaikoilla, missä taidetoimintaa ei esiintynyt. Ruotsissa johtajat ja esimiehet, jotka osallistuivat kaksivuotiseen taideperustaiseen kehittämissohjelmaan, saivat mielenterveydellistä tukevaa hyötyä paremmin ja pitkäkestoisemmin kuin johtajat ja esimiehet, jotka osallistuivat tavanomaisempaan johtajuuden kehittämissohjelmaan. Naapurimaamme Ruotsi on saanut taiteen hyödyntämisestä työpaikoilla myös rohkaisevia kustannussäästöjä, kun kuntatyönantajat ovat taiteilijaresidenssitoimintojen yhteydessä huomanneet sairaspotilaiden vähentyneen. Terveystieteillä työkentelevillä henkilöiden parissa on kasvava näyttöä taiteen luovista mahdollisuuksista parantaa stressinsietokykyä sekä vähentää työuupumusta samalla vahvistamalla kokonaisvaltaista hyvinvointia ja työstä suoriutumista. (Työterveyslaitos 2017.)

Taiteella on vahva myötävaikutus ihmisten terveyteen. Taiteen monipuolinen hyödyntäminen sairaalaympäristössä auttaa potilaita toipumaan sairauksista, lisäämään hyvinvointia elämään, helpottamaan kipua sekä pysymään terveenä. Paintings in Hospitals Englannissa pyrkii muuttamaan kansalaistensa terveyttä hyödyntämällä maailmanluokan taidetta inspiroimaan hoitajia, potilaita ja yhteisöjä kohti parempaa terveyttä ja hyvinvointia sairaalaympäristöissä sekä sosiaalihuollossa. Taideaktiviteettien sekä monipuolisten luovien työpajojen kautta Paintings in Hospitals organisaation työntekijät mahdollistavat taiteen hyötykäyttöä antaen ohjausta, tietopohjaa ja apua potilaille sekä hoitajille, jotta he voivat jatkossa tehdä omia päätöksiä sekä tulkintoja taiteesta, hoitokokemuksesta sekä hoitoympäristöstään. Tekemällä monipuolista yhteistyötä Paintings in Hospitals voi luoda hoitotiloja, jotka vahvistavat kaikkien osapuolten hyvinvointia ja rikastuttavat näin ollen myös elämää. (Paintings in Hospitals 2017–2021.) Maailman terveysjärjestö (WHO) on todennut jo vuonna 1948, että ”Terveys on täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila eikä pelkästään sairauden tai vamman puuttuminen” (WHO 1948.)

Taide ja kulttuuritoimintaan osallistuminen on tutkitusti havaittu tuovan suoria ja joskus välittömiä hyötyjä niin taloudelle kuin koko yhteiskunnalle, mutta taidetoimintaan osallistujat hyötyvät vahvasti siitä myös yksilönä. Nyt ja tulevaisuudessa niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla olisikin tärkeää kohdentaa julkisia varoja taiteen ja kulttuuriin tukemiseen, koska tiedämme niiden lisäävän hyvinvointiamme monipuolisesti. (Crossick, Kaszynska 2016, 159.)

Taiteeseen ja kulttuuriin on meillä kaikilla oikeus osallistua. Tämä tosiasia on turvattu YK:n ihmisoikeusjulistuksessa (1948) sekä monessa Suomea sitovissa ihmisoikeussopimuksissa ja Suomen perustuslaissa. Meillä on oikeus kehittää itseämme ja yhteisöämme taiteen ja kulttuurin avulla sekä mahdollisuus ilmaista vapaasti ajatuksiamme ja omaa toimintaa. Suomessa Sanna Marinin hallitusohjelmaan on kirjattu (2019) kulttuurihyvinvointi vaikutusten lisääminen eri hallinnonalueiden yhteistyötä lisäämällä. (Valtioneuvosto 2019.)

2.2 Osallistava taide

Osallistavalla taiteella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa taidetta, jossa henkilökunta, potilas tai omainen sekä sairaalan yhteistyöverkostot voivat osallistua taiteen tekemiseen, suunnitteluun, toteutukseen sekä lopputyöhön.

Osallistavassa taiteen toiminnassa kaikki pääsevät omien halujensa ja kykyjensä mukaan osallistumaan taiteen tekemiseen osallistujana, tekijänä, kokijana, katselijana, taiteen mahdollistajana tai vaan kuuntelijan roolissa. Taidetta voi kokea monin erikanavin, tuntemuksin ja mahdollisuudet erilaisten taidemuotojen käyttämiseen on rajattomat. Osallistavaa taidetta voi olla esimerkiksi: sirkustaide, sanataide, tanssitaide, musiikki, kuvataide, kirjallisuus, runot, ympäristötaide, pelitaide, valokuvaus ja paljon muuta. Osallistava taide antaa luvan luovuudelle. (Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 2021.) Osallistava taide myös innostaa ihmisiä tuomaan äänensä esille ja taiteen kautta rakennettu tila saa ihmisen näkyväksi, se luo vuorovaikutuksellisen suhteen ympärillä olevaan maailmaan. Parhaimmassa tilanteessa osallistava taide pystyy kiinnittämään tunnemuistiimme pysyvän elämysjäljen. (Malte-Colliard & Lampo 2013, 10).

Taiteellinen toiminta työpaikalla voi monella tapaa voimaannuttaa henkilökuntaa arjen työssä. Osallistavan taiteen kautta henkilökunta pystyy edistämään vuorovaikutusta myös sellaisten työntekijöiden kanssa, jotka eivät ole aikaisemmin olleet keskenään tekemisessä (Laitinen, 2017). Yhteisöllisyyden vahvistaminen on havaittu tärkeäksi osaksi sairaalatoimintaympäristöön jalkautuvassa osallistavan taiteen ohjelmassa ja sen kehittämisessä. Osallistavassa taiteessa ei ole oikeaa tai väärää tapaa hyödyntää taidetta osana työhyvinvointia. Mastandrea, Fagioli ja Biassi (2019) yhtyvät artikkelissaan toteamaan, että monet tutkimustulokset viittaavat juuri siihen, että taiteet voivat edistää terveyttä, psykologista turvallisuuden tunnetta, hyvinvointia ja tuoda terapeuttisen työkalun monille toimijoille. Tämä toteamus vahvistaa myös tutkimustani siltä osin, että tavoitteeni on saada vahvistusta osallistavan taidetoiminnan tuomista mahdollisuuksista tuottaa jotain uutta tukitoimea henkilökunnan arjentyön tueksi jalkautuessaan Keski-Suomen sairaala Novan toimintaympäristöön.

2.3 Luova toiminta uusien näkökulmien mahdollistaja

Luova toiminta myös sairaalaympäristössä tarjoaa mahdollisuuksia tutkia ja toimia uudella, erilaisella tavalla ja kohdata työympäristössä tapahtuvia asioita/toimintaa eri ulottuvuuksilla osallistavan taiteen kautta. Bethan Street (2018) tuo artikkelissaan esille tutkimustuloksen, jonka mukaan sairaalassa vietetty aika ja kivunsietokyky väheni merkittävästi, kun sairaalatoimintaympäristössä oli esillä maisemamaalausta.

Meillä kaikilla on käyttämättömiä voimavaroja, joihin halutessamme voimme vaikuttaa myönteisesti uskaltamalla heittäytyä uusien itselle tuntemattomien toimintamenetelmien keskuuteen, mutta se vaatii uskallusta ja tahtotilaa itseltä. Hektinen arki niin työssä kuin vapaa-ajallakin voi olla usein melko kuormittavaa eikä uusien toimintamallien käyttöön ottaminen ja kokeileminen ole näin kovin houkutteleva ajatus. Rohkeasti ja pelkäämättä luovan taiteen, mielikuvituksen ja osallistamisen kautta voimme mahdollisesti saada avattua jotain uutta itsestämme ja alkaa näkemään ympärillä olevia asioita sekä tapahtuman kulkuja eri tavoin. Muutos itsessä sekä toisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa voi viedä aikaa, mutta samalla pienin askelin on mahdollisuus tukea taiteen tuomien rajattomien mahdollisuuksien kautta itselle ja työyhteisölle jotain merkityksellistä työtapaa kohdata haastaviakin asioita toisin, tavalla, joihin ei aina löydä edes sanoja, mutta taide voi näin toimia vapauttavana keinona käsitellä niitä turvallisen etäisyydenkin päästä. (Huhtinen-Hilden & Karjalainen 2019.) Luova toiminta ja taide osana sitä pystyy rakentamaan siltaa omien sekä toisten ihmisten välisille tunteille, jota pitkin on kevyempi ja turvallisempi kulkea niin yksin kuin yhdessäkin. Taideläh- töisen ilmaisun kautta voimme näin kohdata toisiamme yhdenvertaisesti ja jakaa kokemuksia sekä mahdollistaa uusien kokemusten kautta myös uudenlaisia yhteyksiä ihmisten välillä sekä vahvistaa samalla ymmärrystä ja suvaitsevuutta toisiamme kohtaan. (Huhtinen-Hilden & Karjalainen 2019.)

3 SAIRAALA NOVAN TOIMINTAYMPÄRISÖ

3.1 Sairaala Nova

Keski-Suomen Sairaala Nova on valmistunut vuonna 2021 ja toiminta käynnistynyt 19.01.2021. Se on Keski-Suomen maakunnan suurin tähän asti tehdyistä julkisista investoinneista. Sairaala Nova tuottaa palvelua 275 000 keskisuomalaiselle ja perusterveydenhuollon palveluja Nova tarjoaa noin 56 000 jyvaskyläläiselle. Uusi sairaala on ensimmäinen 1980 luvun jälkeen rakennettu kokonaan uusi sairaala Suomessa. Rakennus on suuri, se vastaa tilavuudeltaan viittä eduskuntataloa. (SairaalaNova 2021.)

Keski-Suomen Sairaala Nova on valtavan suuri rakennus, mutta se on suunniteltu tiloiltaan tehokkaaksi ja toimivaksi tilaratkaisuilla, jotka palvelevat myös tulevaisuudessa muutosjoustavuuden ansiosta. Potilas ensin- periaatteeseen tukevana sairaala Nova on suunniteltu toiminnallisuuksissaan huippuunsa ja tarjoaa entistä paremmat ja potilaskeskeisemmän hoidon mahdollistamisen nyt ja tulevaisuudessa. Tilat toimivat hyvin, koska niihin on panostettu modernien tieto- ja viestintätekniisten järjestelmien kautta unohtamatta uusien toimintamallien luomisen mahdollisuudet, joiden kautta henkilökunnalla jää aikaa enemmän itse potilastyöhön. Sairaala tilojen viihtyvyyteen on myös panostettu vahvasti tuoden näkyville Novaan luontoteemaa sekä taidetta osaksi Novan toimintaympäristöä. Tilasuunnittelussa on otettu huomioon moniammatillisten yhteistyön tekemisen mahdollistaminen tarjoten asiantuntijoille back office- tiloja vastaanottohuoneiden lähelle. Näin eri ammattiryhmien välinen yhteistyö ja konsultointi tehostuu. (SairaalaNova 2021.)

3.2 Johtaminen työhyvinvoinnin edistäjänä Keski-Suomen sairaala Novassa

Johtaminen Keski-Suomen Sairaala Novan hoitotyössä perustuu ajantasaiseen tutkimusnäyttöön ja on toiminnaltaan valmentavaa johtamista, missä hoitotyöntekijöiden yksilölliset vahvuudet sekä osaaminen otetaan huomioon henkilöstöä osallistavalla periaatteella. Hoitotyössä välittyy johtajuudessa kollegiaalisuus sekä luottamus ja avoimuus. Johtajat ovat aktiivisesti mukana sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämisessä sekä hoitoprosessien uudistamisessa. (Hoitotyön toimintaohjelma, 4.)

Johtamisen seurantaan käytetään työntekijäkokemusta, asiakaskokemusta, potilas kohtelua, hoitotyön potilaspalautetta sekä johtamisen mittaria. Laadukas johtaminen mahdollistaa asetettujen tavoitteiden saavuttamisen hoitotyölle sekä vahvistuksen osaltaan siitä, että henkilöstön osaaminen vastaa potilaan hoidon tarpeita. Keski-Suomen Sairaala Novan visio on olla laadukain, luotettavin, menestyvin ja vetovoimaisin keskussairaala Suomessa. (Hoitotyön toimintaohjelma, 4.)

3.3 Osallistavan taiteen toiminta osaksi sairaala Novan arkea

Osallistavan taiteen prosessiin pääsee mukaan sairaalaympäristössä niin potilas kuin ystäväkin, omainen tai henkilökunta. Henkilökunnan osallisuus taidetoimintaan on tutkimukseni kärkikohde. Työntekijät voivat osallistavan taidetoiminnan myötä lisätä sosiaalista vuorovaikuttamista ja vahvistaa yhteisöllisyyttä työpaikalla. Taiteen kautta henkilökunta saa mahdollisuuden tulla nähdyksi, kuuluksi ja arvostetuksi omassa työyhteisössään. Yhteisöllisen ja osallistavan taidetoiminnan on havaittu vaikuttavan positiivisesti myös sosiaalisen pääoman vahvistumisen kannalta, kun taidetoimintaan osallistajat voivat verkostoitua ja sitä kautta lisätä laatua ja luottamusta toisiin ihmisiin. (Laitinen, 2017.) Henkilökunta voi hyödyntää sekä kehittää omaa osaamistaan taiteen avulla. Osallistavalla taiteella pyritään saavuttamaan uusia menetelmiä ja ratkaisuja itse hoitotyöhön sekä erilaisten haastavienkin tilanteiden ja muutosten käsittelyyn. Tarkoituksena lisätä hyvinvointia työpaikalla niin yksilö kuin yhteisötasolla. (Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 2021.) Sosiaali- ja terveysministeriön raportissa 2019 todetaan, että kaikessa taide ja kulttuuritoiminnossa on mahdollisuus saada terveyttä ja hyvinvointia edistävää positiivista vaikutusta. Tämä edellyttää yhdenvertaisten taide- ja kulttuuritoimintaan osallistumisen mahdollistamisen niin yksilö kuin yhteisötasollakin.

Henkilökunnalta on jo alustavasti noussut esiin toiveita, joihin he haluaisivat osallistavan taiteen kautta saada uusia työkaluja ja omaa jaksamista tukevaa opastusta/toimintamalleja. Esiin nousi vahvasti juuri yhteisöllisyyden tukeminen ja edistäminen, vuorovaikutuksen vahvistaminen sekä työssä jaksamisen tukitoimet taidetta hyödyntäen. Edellä mainitut asiat tulivat esiin kulttuurivastaavien teams-palaverissa 8.10.2021.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimukseni tarkoitus on selvittää sairaala Novan henkilökunnan käsityksiä osallistavan taiteen merkityksestä työssä. Tavoitteena saada henkilökunnan ääni ja mielipiteet kuuluville uuden osallistavan taide toiminnan jalkautuessa Keski-Suomen Sairaala Novan toimintaympäristöön ja uuden toiminnan kehittämisen tueksi myös lähitulevaisuudessa.

Opinnäytetyössäni tutkimuskysymykset ovat:

1. Mitä mielipiteitä osallistavan taiteen toiminta-ajatus henkilökunnassa herättää?
2. Miten osallistavan taiteen menetelmien käyttö tukee henkilökunnan työtä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Kohderyhmä

Tutkimukseni kohderyhmäksi valikoitui osallistavan taiteen hankkeessa olevat kulttuurivastaavista valikoidut henkilöt, jotka ovat olleet syksyn mukana asian tiimoilta jo muutaman kerran ja taiteen tuomat hyödyntämättömät voimavarat ovat tulleet heille hieman tutuiksi. Kaksi haastatteluun osallistuvaa Keski-Suomen sairaala Novan työntekijää eivät kuuluneet kulttuurivastaavien kokoonpanoon, mutta olivat tietoisia osallistavan taiteen jalkautumisesta sairaalatoimintaympäristöön. Yhteensä haastateltavia oli kuusi ja haastatteluun kului aikaa noin 15–20 minuuttia henkilöä kohden. Haastattelu toteutettiin yksilö sekä ryhmämuotoisena. Haastattelu toteutettiin pahenevan koronatilanteen vuoksi etänä Teamsiä hyödyntäen. Tallentaminen toteutui omaa henkilökohtaista puhelimen ääninauhuri toimintaa hyödyntämällä.

5.2 Tapaustutkimus strategiaa

Tutkimukseni on laadullinen, mikä pyrkii tarkastelemaan yksittäisiä tapauksia ja tärkeää tutkimuksessani onkin huomata yksittäisten osallistujien näkökulmat sekä oma tutkijan roolissa oleva vuorovaikutus yksittäisen havainnon kanssa. Keskeisenä asiana laadullisessa tutkimuksessa on juuri tutkittavien henkilökohtaiset kokemukset sekä tutkimuksesta tehty teoreettisesti ymmärrettävä tulkinta tutkittavasta ilmiöstä. (Valtonen & Viitanen 2020, luku 7.) Tapaustutkimus eli case-tutkimus soveltuu strategialtaan opinnäytetyöhöni parhaiten, koska se on yksi laadullisissa tutkimuksissa käytetty lähestymistapa, jonka avulla saadaan tarkkaa yksityiskohtaista tietoa yksittäisestä ilmiöstä tai tapahtumasta ja sitä hyödyntämällä luodaan mielekästä tulkintaa tapauksen kokonaisvaltaisesta ymmärryksestä. Tavoitteena tehdä uusia havaintoja sekä kuvailla tutkittavaa menetelmää. Tapaustutkimuksella voin antaa toimeksiantajalle hyödyllistä tutkimustietoa osallistavan taiteen käyttöönottamisesta sairaala Novassa. Tutkimukseni voi hyödyntää uuden toiminnan kehittämistä lähitulevaisuudessa etenkin henkilökunnan kokemusten tuoman tiedon ja mielipiteiden kautta.

5.3 Aineiston keruu

Tässä tutkimuksessa olen kerännyt aineistoa haastattamalla, jota analysoin. Haastattelukysymykset löytyvät liitteenä, liite1. Tutkimushaastatteluuni pyrin saamaan haastateltavia kuudesta seitsemään henkilöä Keski-Suomen Sairaala Novassa työskentelevistä kulttuurivastaavista, jotka ovat olleet mukana osallistavan taiteen jalkauttamisen parissa syksyn 2021 sekä kevään 2022 aikana. Haastatteluun osallistui myös kaksi työntekijää kulttuurivastaavien ulkopuolelta. Nauhoitan haastattelun kokonaisuudessaan, jonka jälkeen litteroin aineiston eli kirjoitan äänitallenteen puhtaaksi tekstimuotoon. Haastattelu tallenteen ja aineisto (tallenne ja litterointi) sekä suostumuslomakkeet ja tietosuojalomakkeen säilytän siihen saakka, kunnes saan opinnäytetyöni valmiiksi. Yhteistyötä teen Keski-Suomen Sairaala Novan hyvinvointikoordinaattorin kanssa, joka toimii kaiken tiedottamisen/viestien välittäjänä, kun haluan pitää yhteyttä tulevien haastateltavien kanssa. Haastattelu toteutui etänä ja Teamsin kautta useampana eri ajankohtana johtuen haastateltavien haastavasta aikataulutuksesta

päästä osallistumaan tutkimushaastatteluun työpäivän aikana. Haastattelu toteutui sekä yksilö, että ryhmämuotoisena ja se tallennettiin kokonaisuudessaan äänitallenteena puhelimeeni. Toimin haastattelu tilanteessa, jossa oli 2 tai 3 haastateltavaa samanaikaisesti ryhmän vetäjän roolissa esittäen kysymyksen yksilöllisesti jokaiselle osallistujalle.

Yksilö sekä ryhmähaastattelulla on iso rooli tapaustutkimuksessani ja pyrin sitä kautta saamaan tutkimuskysymyksiin sisältöä, mikä auttaa analysoimaan tutkittavaa ilmiötä ja vahvistamaan tai korjaamaan hypoteeseja omasta olettamuksesta ilmiön tulkinnasta. Taide-elämää webinaarin kautta saan monipuolisesti eri asiantuntijoiden tietoa taiteen hyvinvointi vaikutuksista ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä uutta näkökulmaa taiteen mahdollisuuksista tukea työssäjaksamista eli vahvistaa työhyvinvointia. Aineiston keruu perustuu pääosin induktiiviseen lähestymistapaan, koska omat hypoteesit aihetta kohtaan pohjautuu suurelta osin juuri osallistavan taiteen sekä taiteen hyvinvoinnin tutkittuun ja kirjoitettuun materiaaliin ja teorioihin sekä aihepiirissä työskentelevien asiantuntijoiden kokemuksiin, joihin oma ajatusmaailma, havainnointi sekä tulkinta pitkälti perustuu tutkimukseni lähtökohtana. (Vilkkä, 2021, osa 1).

5.4 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen aineiston analysoiminen on tutkimuksen haastavin osuus, koska hajanaisesta aineistosta pitäisi saada tiivistettyä selkeä ja johdonmukainen tulkinta tai tulos tutkimuskysymyksiin sekä aineiston kriittinen läpikäyminen kohti valmista tuotosta. Tutkimustani käsitellään aineistolähtöisen analyysin avulla, josta päästään alkuun juuri aineistoa erittelemällä ja sitä käsitteellistetään. Käytän tutkimustani analysoidessa sisällönanalyysiä, jossa tavoitteenani on saada ryhmä/yksilöhaastattelun aineistosta yksittäisistä havainnoista koottua jäsenelty ja luotettava kokonaisuus. (Vilkkä 2021, osa3.) Analysoinnissa keskityn ilmiön ymmärtämiseen sellaisena kuin se on ihmisen koetussa ja eletyissä todellisuudessa. (Vilkkä 2021, osa 3).

Tutkimustulosten analysointi vaiheittain tapahtui tutkimuksessani kolmivaiheisesti induktiivista lähestymistapaa noudattaen. Kolmivaiheinen sisällönanalysointi tarkoittaa tutkimuksessani sitä, että ensin aloitan aineiston pelkistämällä, josta jatkan analysointia ryhmittelemällä aineistoa ja viimeisemmäksi pyrkimys saada aineiston abstrahointi eli käsitteellistäminen näkyväksi. Tutkimusta aluksi pelkistetään esittämällä tuotetulle aineistolle tutkimuskysymykset, joihin haluan vastaukset ja ne kirjataan ylös mahdollisimman samankaltaisesti ja tarkasti kun alkuperäisilmauskin oli. (Kyngäs & Vanhanen 1999,5–6).

TAULUKKO 1 Esimerkki alkuperäisten ilmausten pelkistämisestä

ALKUPERÄISILMAUS	PELKISTETTY ILMAUS
<p><i>Herättää todella positiivisia ajatuksia ja ollut meillä pitkään haaveena</i></p> <p><i>Tämä on mulle ihan henkilökohtaisesti suuri unelma</i></p>	Unelmien toimintamalli
<p><i>Odotan innolla mitä osallistava taide tulee konkreettisella tasolla olemaan ja ketä osallistuu ja mitä osallistava taide voikaa saada aikaan tällaisessa toiminnassa</i></p>	Odotettu toimintamenetelmä
<p><i>Täällä sairaalassa se on niin kuin myös kulttuurihyvinvointia missä on taide välineenä ja taiteen kautta voi osallistua tekemällä tai kokemalla tai katsomalla</i></p>	Kulttuurihyvinvointi sairaalaympäristössä
<p><i>Se on kyllä tosi mielenkiintoista et mitä se voi tuoda siihen arkeen siellä työssä ja miten se suhteutuu siihen muuhun työntekoon</i></p>	toiminnan jalkautuminen arkityöhön
<p><i>Mut et kyllähän se työ kaipaa sellaista vähän irtautumista siitä meidän jokapäiväisestä arjesta mitä me tehdään et ei se taukojumppaa ole mut se voi olla aivoille jumppaa tietyllä tavalla ja mikä pitää sen mielekkyyden siinä työssä</i></p>	Työnimu/mielekkyyys

Analysoidessani aineiston seuraava vaihdetta pelkistetyistä ilmauksista erottelin yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia ja niistä muodostin ryhmittelyä. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistin omaan kategori-
aan ja nimesin sen. Tutkija itse tekee valinnat, mitkä asiat pystyvät yhdistämään samaan luokkaan ja mitä jättää pois. Aineistoa käsitteellistetään eli abstrahoidaan. Abstrahointia jatketaan niin pitkälle, kunnes se ei enää ole tutkittavan aineiston kannalta merkityksellistä. (Kyngäs & Vanhanen, 1999, 6–7).

TAULOKKO 2. Esimerkki aineiston ryhmittelystä/abstrahoinnista.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Unelmien toimintamalli	Toivottu toimintamalli sairaalatoimintaympäristöön	Osallistavataide ja OTS-menetykset sairaalatoimintaympäristössä
Kulttuurihyvinvointi	Henkilökunnan hyvinvointiin tukea kulttuuritoiminnasta taiteen kautta	Osallistavataiteen merkitys kulttuurihyvinvoinnille
Osallistava taidetoiminta arjessa	Taidetoiminta osaksi arkea	Osallistavataidetoiminnan integroituminen työhön
Tukea työhön-työnimu lraantuminen hetkeksi arjentyöstä, mielihyvä.	Työnmielekkyyden ylläpitäminen	Työhyvinvoinnin edistäminen
Uudet toimivat toimintamallit	Tuottava työkalu osaksi arkea	Monimuotoisuuden hyödyntäminen henkilökunnan työn tueksi

6 TULOKSET

6.1 Henkilökunnan ajatuksia osallistavan taiteen toimintamallista

Tutkimuksessa ilmeni, että osallistavan taiteen toimintamallille on kysyntää. Henkilökunta toivoo saavansa uudenlaisia toiminta-ajatuksia ja tukea työntekemiseen osallistavan taiteen kautta. Arkityön tukeminen uuden jalkautuvan toimintamallin myötä tukee myös työssäjaksamista ja yhteisöllisyyttä koko sairaala Novan organisaatiossa. Tutkimuksessa kävi ilmi, että osallistavan taiteen menetelmien käyttöönotto sairaalatoimintaympäristössä herättää vahvasti positiivisia ja odottavia tunteita.

".. semmoista jonkinlaista mielekkyyttä, vaihtelevuutta siihen normi arkeen, mikä on välillä hyvinkin rutinoitunutta ja ei siinä hirveesti ole niin kun taiteelle ollut sijaa eikä sitä ole varmasti osattu hyödyntääkään sillatavalla. Tavallaan semmoista mielenhyvinvointia siihen että se työ olisi mielekästä.."

".. kyllä mä mielenkiinnolla ootan et mitä kaikkea osallistavasta taiteesta voi saada irti. "

"Herättää todella positiivisia ajatuksia ja se on ollut meillä pitkään haaveena."

Osallistava taidetoiminta mielletään helposti toimintamalliksi, jota hyödynnetään ainoastaan potilas-työssä ja potilaan hoitoprosessin aikana. Tutkimuksessa ilmeni, että vielä ei osata oivaltaa eikä hyödyntää osallistavantaiteen toimintamallia lainkaan tai todella vähän henkilökunnan voimavarana ja uutena työkaluna sairaalatoimintaympäristössä.

".. meillä olisi paljon petrattavaa sote puolella.. kun me osattais paremmin niin kuin henkilökunta hyödyntää tätä kaikkea mahdollisuutta mikä liittyy tähän kulttuurihyvinvointiin, osallistavantaiteeseen niin siitä tulis iso voimavara meidän töihin."

".. Osallistava taide kuten kulttuuri ja taide ja hyvinvointi on tällä hetkellä aivan ali hyödynnetty voimavara. Meillä on ollut liikaakin sellaista perinteistä ajattelua et mikä on hyvää hoitoa ja keskitytty hoidon sisältöön yksityiskohtaisesti..."

6.2 Osallistava taide henkilökunnan työn tukena

Tutkimuksessa ilmeni, että henkilökunta näkee osallistavan taide toiminnan tuovan uudenlaisia näkemyksiä ja kokemuksia, mitkä mahdollisesti auttavat jaksamaan työssä ja tukemaan niin omaa kuin koko työyhteisön työnhyvinvointia. Uusi toimintamalli nähdään merkitykselliseksi monien osallistavan taidetoiminnan kautta avartuvan helposti lähestyttävien asioiden tiimoilta. Toimintamallista odotetaan saavan apua myös yhteisöllisyyden luomiseen sekä sen vahvistamiseen.

" kyllä mä ajattelen et tota myös et se mistä nyt on puhuttu niin hoitajapulasta ja mitä nyt sitten..ihmiset puhuu paljon kiireestä ja siitä että ne ei pysty kohtaamaan potilaita riittävästi ja ne eivät saa siitä työstä sillatavalla tyydytystä esim hoitajien kohalla niin kyllä mä uskon, että tällä on suuri merkitys koska tässä niin ku kohdataan aidosti jonkun semmoisen hyvän ympärillä, missä myös ite voi maantuu."

” ollaan uuden asian äärellä mitä olisi tärkeä saada ja päästä kokeilemaan ja se olisi loistava apu työssäjaksamisen tukemiseen.”

Henkilökunnalta tuli tutkimuksessani ilmi, että uudessa sairaalassa ei ole enää mahdollista kohdata toisia työkavereita samalla tavalla, kuin vanhassa sairaalassa, koska rakennus on suunniteltu niin, että eriosastoilla työskentelevät ihmiset eivät enää kohtaa niin usein kuin ennen ja yhteisöllisyyden tunne on heikentynyt. Osallistavan taidetoimintamallin kautta toivotaan saavan tukea myös yhteisöllisyyden uudelleen rakentamiseen.

”...osallistavataide menetelmä tuo varmaan myös niin kun turvallisuutta ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, olisi hyvä saada enemmänkin työpaikalle jotain yhteistä tekemistä ja kokemista...”

” olisi tosi arvokasta, jos työnantaja puolelta tarjottaisiin mahdollisuutta käyttää aikaa luovaan toimintaan ja kyllähän se organisaation työntekijöiden sitoutuneisuuteen ja onnellisuuteen suhteessa työntekemiseen vaikuttaisi.”

”varsinkin uusiin työkavereihin tutustuis paremmin, jos sais heidän kanssa myös tehdä asioita yhdessä”

Tutkimuksessa tuli esille, että osallistavantaidetoimintaa voisi hyödyntää myös etätyössä ja yhteydenpitoon, jossa lyhyet tauot voisi viettää yhdessä hyödyntäen etäyhteyspalveluja/alustoja.

” se voisi olla jotakin mikä voisi olla otettavissa etätyöhönkin, musiikki, se voisi olla joku elämys, se voisi olla etätyössä yhteinen joku workshoppi, niitä menetelmiähän on aivan hirveästi et vaihtoehtoja kyllä löytyisi. Et ihan kahvitauon aikanakin voisi laittaa yhdessä tuotetun videopätkän et olkoon se vaikka musiikkipätkä tai joku ja silloin voisi huomatakkien et tää tauko toikin naurunpyrähdyksiä lisää tai tää oli selvästi elvyttävämpi kuin se et vaan syö nuo eväät..voimaannuttava tauko. ”

7 POHDINTA

7.1 Tulosten tarkastelua ja johtopäätökset

Tutkimustuloksistani kävi ilmi, että osallistavan taiteen toimintamalli on odotettu ja toivottu. Osallistavan taiteen kautta sairaala Novan henkilöstö toivoo saavansa uudenlaisia toimintamalleja ja menetelmiä arjen tueksi sekä toiveissa saada taidetoiminnan kautta myös yhteisöllisyyden vahvistumisen mahdollisuuksia, jotka ovat jääneet uuden sairaalatoimintaympäristön myötä jopa taka-alalle, kun mahdollisuuksia tavata ja tutustua kollegoihin on haastavampaa uusien tilojen vuoksi.

Espoon kaupunki on hyödyntänyt ja kokeillut osallistavan taiteen menetelmiä työpajamuodossa vuonna 2019 (Mäkelä 2021). Ihmiset, jotka kokeiluun osallistuivat, kokivat toiminnan vahvistavan omaa hyvinvointia ja jaksamista, mikä on samansuuntainen tulos tutkimukseni kanssa siitä, että myös Keski-Suomen sairaala Novan työntekijät uskovat, että osallistavan taidetoiminnan myötä myös he saisivat lisää voimavaroja työn tueksi ja työssä jaksaminen vahvistuisi. Yhteneväistä piirrettä tutkimukseni kanssa ilmeni myös Piirton tutkimuksessa 2022, jossa Piirto totesi, että taidetoiminnalla on hyödyllisiä, positiivisia vaikutuksia ihmisen voimaantumisen vahvistumiseen niin, että taidetoimintaan osallistuttuaan ihmiset tunsivat olonsa paremmaksi itsensä kanssa. Työterveyslaitoksen erityisasiantuntija Heli Ansio toteaa, että taidemenetelmien hyödyntäminen strategisissa kehittämisprosesseissa eri organisaatioissa on yleistymässä. Ansion mukaan organisaatioissa tullaan yhä tietoisemmiksi siitä, että asioita voidaan tehdä totutuista menetelmistä yhä poikkeavimmin tavoin. (Lietzen, Blom & Saaristo 2020). Tämä asia nousi esille myös omassa tutkimuksessani, kun haastatelin henkilökuntaa, jossa henkilökunta odottavasti toivoi uusia menetelmiä ja työkaluja oman ja koko työyhteisön tueksi.

Tutkimukseni tulosten perusteella osallistavan taiteen kautta toivotaan myös vahvasti työhyvinvoinnin vahvistumista ja omien voimavarojen kartuttamista taidetoiminnan kautta. Työnmielekkyyden lisääntyminen osallistavan taiteen myötä olisi henkilökunnan mukaan erittäin tärkeä asia, jota arvostettaisiin paljon ja tutkimuksessani ilmeni vahvana, että jos työnantaja tukisi taidetoiminnan integroitumista arkityön lomaan luoden mahdollisuuden osallistua taidetoimintaan työaikana niin se lisäisi arvostusta myös työnantajaa kohtaan. Haapalainen toteaa väitöstutkimuksessaan (2018, 44) myös samankaltaista tuloksellisuutta kuin itse havaitsin tutkimustuloksistani, että osallistuminen voi saada aikaan juuri toisenlaista näkemystä sekä toivoa, muutosta toisin tekemisiin ja näkemisiin.

Taidetoiminnan avulla voidaan tutkimukseni mukaan saada ihmisiä tekemään ja kokemaan jotain uutta, mikä voisi mahdollistaa samalla esimerkiksi yhteisöllisyyden sekä omien voimavarojen vahvistumista ja uusien toimintamallien hyödyntämistä omassa arjen työssä. Tutkimuksessani ilmeni vahvasti halu saada jotain uusia tukitoimenpiteitä osallistavan taiteen kautta sairaala toimintaympäristössä hyödynnettäviksi työkaluksi erityisesti henkilökunnan tarpeisiin. Uuden osallistavan taidetoimintamallin jalkauttaminen tutkimukseni mukaan mahdollistaa henkilökunnan ajatusten pohjalta monipuolisten mahdollisuuksien löytymistä toteuttaa osallistavan taiteen kautta itseään ja vahvistaa työyhteisön hyvinvointia. Osallistava taidetoimintamalli ei edellytä aiempaa kokemusta tai tietämystä

taiteen parissa toimimisesta vaan se olisi matalankynnyksen toimintamalli, johon olisi helppo ja mukava osallistua sekä osallistaa myös toisia työkavereita. Samankaltaista huomiota totesi myös Haapalainen (2018) tarkentaessaan tutkimuksessaan, että osallistavataide ei edellytä itse osallistujilta lainkaan erityistaitoja tai osaamista taiteenalalta, mikä on erityisen tärkeää myös omasta mielestä tiedottaa ihmisille, jotka ensimmäistä kertaa tutustuvat osallistavaan taidetoimintaan ja tämä olisi tehtävä hyvissä ajoin ennakkoon.

Haapalainen 2018 kuvaa tutkimuksessaan, että osallistavan taiteen kautta pääsee kiinnittämään huomioita asioihin, jotka muutoin jäisivät helposti huomioitta ja kohtaamaan toisia ihmisiä, joita ei muutoin näkisi sekä ajattelemaan ajatuksia, joita ei muuten tulisi ajatelleeksi. Tästä syystä voidaan todeta myös, että osallistava taide tutkimuksen mielipiteiden perusteella mahdollistaa kasvattaa voimakkaampaa osakkuutta yhteisiin asioihin. Haapalainen toteaa tutkimuksessaan, että taiteen kautta voi lisätä innovatiivisuutta, suvaitsevuuksiä sekä luovuutta ja on tärkeä osa-alue ihmisten arjessa ja myös yhteiskunnallisesti, jonka vuoksi taidetoimintaa olisi hyvä tukea itseisarvona (Haapalainen 2018).

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Erityisesti tutkimus eettisyyteen liittyen tulee varmistaa hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti tutkimushaastatteluun kutsuttavien henkilöiden riittävä tiedottaminen tutkittavan asian lähtökohdista, tavoitteesta sekä sen tarkoituksesta ennen kuin he voivat vapaasti päättää osallistumisesta tutkimushaastatteluun, mikä pohjautuu aina suostumukseen. Hyväksyntä tutkimukseen ja haastatteluun pitää saada myös organisaatiolta, jota tutkimus koskettaa, koska haastatteluun osallistujat käyttävät siihen omaa työaikaansa. (Vilka 2021, osa 1). On oltava tietoinen tutkimusta tehdessä, että tutkimustietoja ei saa käyttää muuhun kuin alkuperäiseen tarkoitukseen, mihin on annettu tarkoituksenmukainen lupa ja tätä säätelee tietosuojalaki (1050/2018). (Vilka 2021, osa 2). Tutkijan on huolehdittava tarvittavat ohjaus- ja hankelupa sekä tutkimuslupa sopimusten allekirjoittamiset mahdollisneen liitteineen toteutuvan aikataulun mukaisesti opinnäytetyön alkuvaiheessa ja varmistettava, että kaikki asianomaiset saavat siitä myös oman osan arkistoitavaksi.

Hyvää tieteelliseen tutkimuskäytäntöön tulee ottaa huomioon myös toisten tutkijoiden tutkimuksia, tuloksia ja niiden merkityksellisyttä ja tuoda ne esille myös omassa tutkimuksessa. Tutkimusta tehdessä tutkija tekee omien valintojensa kautta jatkuvia eettisiä valintoja. (Tuomi ja Sarajärvi 2018). Laadullisessa tutkimuksessa on tehtävä tarkka rajaus, koska kaikkea ei vaan ole mahdollista tutkia yhdessä tutkimuksessa ja sen vuoksi on yritettävä saada kaikki mahdollinen tutkittavasta, rajatusta ilmiöstä irti, mitä vaan voi ja pystyy.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa vahvasti tietoisuus omasta subjektiivisuudesta sekä myös arvoista, jotka vaikuttavat tutkimuksen lopputulokseen sekä koko tutkimuksen etenemiseen alusta loppuun vaihe vaiheelta. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa kiinnitetään yleisesti

huomiota erityisesti käsitteisiin reliabelius ja validius. Tutkimuksen pätevyyttä tarkastellaan validiteetin kautta, jossa kiinnitetään huomioita siihen, että tutkimuksessa on tutkittu sitä, mitä on luvattu tutkia. (Aaltio ja Puusa 2020). Tässä tutkimuksessani pyrinkin luomaan kokonaisvaltaista kuvausta, millaisia käsityksiä henkilökunnalla on osallistavan taiteen toimintamallin ja menetelmien jalkautuessa sairaala toimintaympäristöön ja tuomaan tulokset esille niin, että tutkimus tavoitteeni ymmärtään kokonaisuudessaan. Tutkimuksessani saavutettiin asetetut tavoitteet ja samankaltaisia tuloksia on nähtävissä osallistavan taidemenetelmien käytöstä myös toisissa vertailukohteena olevissa tutkimuksissa niin Suomessa kuin muuallakin Euroopassa, jossa osallistavan taidetoiminnan hyötyjä on tutkittu.

Tutkimuksissa tutkimustulosten siirrettävyyttä pohdittaessani tulin siihen tulokseen, että tutkimustuloksiani on mahdollista hyödyntää jatkossakin ja tutkia aihetta vielä uudelleen samankaltaisissa toimintaympäristöissä. Reliabiliteettia vahvistaa, kun tutkimuksen etenemistä kuvataan tarkasti ja omia valintoja perustellaan hyvin. (Aaltio ja Puusa 2020). Tutkimuksessani pyrin tuomaan esille ja näkyväksi tutkimustuloksia taulukoiden avulla ja olen lisännyt tutkimukseni loppuosaan liitteen, missä tutkimustulokseni on taulukoituna. Tutkimuseettinen lautakunta (TENK) on laatinut kattavan ohjeistuksen, mistä löytyy hyvän tieteellisen käytännön kriteerit, mitä tutkijan on hyvä ja tärkeä lukea ja sisäistää omaa tutkimusta tehdessään. (TENK 2012).

7.3 Jatkotutkimus ja kehittämistoimet

Osallistavan taidetoiminnan jalkautuessa Keski-Suomen sairaala Novan toimintaympäristöön on tärkeää jatkokehittämistyön kannalta hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia ja ottaa huomioon henkilökunnan mielipiteitä ja ajatuksia uuden taidetoimintamallin aloittaessa toimintaansa. Osallistavan taiteen toiminnan suunnittelussa on tärkeää ottaa huomioon henkilökunnalta tulleita ajatuksia ja toiveita myös jatkossa. Henkilökunnan mielipiteitä kuuntelemalla voi saada toiminnan käytännön ja vaikuttavuuden tueksi paljon tärkeää tietoa, mitä hyödyntää ja huomioida se jatkokehittämistyössä. Olisi myös hyvin tärkeää, että osallistavan taiteen toiminnan jalkautumisen jälkeen Keski-Suomen sairaala Nova tekisi henkilökunnalle uuden haastattelun, jossa voisi kysyä, mitä mielipiteitä ja millaisia mahdollisuuksia uusi toimintamalli on tuonut, kun uutta toimintamallia on jo kokeiltu useampaan otteeseen sairaala Novassa. Henkilökunnan ajatusten ja mielipiteiden kuunteleminen on jatkossakin tärkeässä roolissa osallistavan taiteen parissa toimiville henkilöille ja toimintaa ohjaaville tahoille, jotta osallistava taidetoiminta pystyisi kukoistamaan täydellä teholla. Osallistavaa taidetoimintaa olisi hyvä kehittää suuntaan, jossa monet eri toimenkuvissa työskentelevät ihmiset voisivat osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Näin saataisiin vahvistettua yhteisöllisyyttä ja jokainen yksilökin tulisi kuulluksi ja nähdyksi omana persoonanaan. Yhdessä tekemällä saataisiin kaikkien osallistavasta taidetoiminnasta kiinnostuneet vahvemmin mukaan toimintaan ja sen kehittämiseen ja siitä tulisi yhä hyödyllisempi voimavara arjentyön tueksi.

LÄHTEET

Aaltio, Iris ja Puusa, Anu. Mitä laadullisessa tutkimuksessa pitäisi ottaa huomioon. Kappale11. Teoksessa puusa. Anu ja Juuti, Pauli (toim.) 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus. Verkkokirja. www.ellibslibrary.com/reader/9789523456167 Viitattu 28.10.2022.

Crossick, Geoffrey, Kaszynska, Patrycja 2016. Understanding the value of arts & culture. The AHRC Cultural Value Project. <https://ahrc.ukri.org/documents/publications/cultural-value-project-final-report/> Viitattu 15.10.2021.

Haapalainen, Riikka 2018. Utopioiden arkipäivää, Osallistumisen ja muutoksen paikkoja nykytaiteessa 1980–2011. Väitöskirja. Helsingin Yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-4007-4> Viitattu 14.10.2022.

Huhtinen-Hilden, Laura, Heimonen, Iivanainen, Susanna, Karjalainen, Anna Liisa, Öystilä, Satu 2019. Luovantoiminnan työtavat. Käsikirja sosiaali- ja terveysalalle. PS- kustannus 2019. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524519182> Viitattu 09.02.2022.

Houni, Pia, Turpeinen, Isto & Vuolasto, Johanna 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja. Taiteenedistämiskeskus Taike. Helsinki 2020. Taidetta! Kulttuurihyvinvoinnin käsikirja (taike.fi) Viitattu 11.10.2021.

Kaattari, Minna ja Suksi, Ismo (toim.) 2019. Kulttuuri ja taide hyvinvoinnin edistäjinä sosiaali- ja terveydenhuollossa, työelämässä ja koulutuksessa. Terveyttä ja hyvinvointia edistävän taide- ja kulttuuritoiminnan yhteistyöryhmän raportti ja jatkotoimenpide-ehdotukset. Raportteja ja muistioita 2019:34. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161547/Rap_34_2019_Kulttuuri%20ja%20taide%20hyvinvoinnin%20edistajina.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 4.11.2022.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Hoitotyön toimintaohjelma 2021–2023. Sairaala Nova. <https://sairalaanova.fi/fi-FI/Sairaanhoitopiiri/Perehdytys/> Viitattu 25.10.2021.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 2021. Osallistava taide ja sairaala Nova. Potilasohje. [https://www.ksshp.fi/fi-FI/Potilaalle/Potilasohjeet/Osallistava_taide_ja_sairaala_Nova\(63329\)](https://www.ksshp.fi/fi-FI/Potilaalle/Potilasohjeet/Osallistava_taide_ja_sairaala_Nova(63329)) Viitattu 13.10.2021.

Keski-Suomen sairaanhoitopiiri 2021. Sairaala Nova. https://www.sairalaanova.fi/fi-FI/Sairaala_Nova Viitattu 6.11.2021.

Koivisto, Taru-Anneli, Lapio, Pauliina, Lehtikainen, Kai, Lilja-Viherlampi, Liisa-maria, Salanterä, Sanna 2020. Kulttuuria sairaalassa ja muissa terveyspalveluissa. Artsequal.Toimenpidesuositus. https://sites.uniarts.fi/documents/14230/0/artsequal+-+toimenpidesuositus+-+2020+-+nro+1+%E2%80%93+2020+08+14_NETTI.pdf/e9eb7dd8-d0e7-2879-2816-b7cf56c9980f?t=1599650585009 Viitattu 11.11.2022.

Kyngäs, Helvi ja Vanhanen, Liisa 1999. Sisällön analyysi. Hoitotiede vol.11, no 1/99. Viitattu 25.8.2022.

Laitinen, Liisa 2017. Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin sosiaalisen hyvinvoinnin vaikutuksista. Verkojulkaisu 21.10.2017. <https://www.sitra.fi/artikkelit/nakokulmia-taiteen-ja-kulttuurin-sosiaalisen-hyvinvoinnin-vaikutuksiin/> Viitattu 14.10.2022.

Lietzen, Jaana, Blom, Riina, Saaristo, Riina. 2020. Taiteelliset menetelmät henkilöstökehittämisessä-hankeVoimaannu taiteen avulla! -Työpajakokeilu Espoon kaupungilla. Loppuraportti. https://telma-lehti.fi/espoon-kaupungin-tyontekijat-hakevat-taiteesta-ja-meditaatiosta-jaksamista-ty-opaiviin?fbclid=IwAR0XCFk8kXZiJXDOLp7PjTYPQMnzDBb_vQrdQM70pXc0TMTIz-ku3IW7tEg Viitattu 07.10.2022.

Malte-Colliard, Katri ja Lampo, Marjukka (toim.) 2013. Voimaa taiteesta. Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampere:Tampereen yliopisto. Tutkivan teatterityön keskuksen julkaisu. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/104547/978-951-44-9004-0.pdf?sequence=4&isAllowed=y> Viitattu 1.11.2022.

Mastandrea, Stefano, Fagioli, Sabrina, Biasi, Valeria 2019. *Frontiers in psychology. Art and Psychological Well-Being: Linking the Brain to the Aesthetic Emotion.* Web article 04.04.2019. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2019.00739/full> Viitattu 31.10.2022.

Mäkelä, Pi 2021. Työturvallisuuskeskus ja Työsuojelurahasto 2021. *Telma* 2/2021 Verkkojulkaisu 06.05.2021. https://telma-lehti.fi/espoon-kaupungin-tyontekijat-hakevat-taiteesta-ja-meditaatiosta-jaksamista-tyopaiviin?fbclid=IwAR0XCFk8kXZiJXDOLp7PjTYPQMnzDBb_vQrdQM70pXc0TMTIz-ku3IW7tEg Viitattu 12.10.2021.

Niskanen, Niina ja Haapalainen, Riikka 2018. Osallistava taide saa aikaan muutosta. Helsingin Yliopisto. Uutiset. Verkkojulkaisu 19.01.2018. | Helsingin yliopisto (helsinki.fi) www.helsinki.fi/fi/uutiset/kulttuuri/osallistava-taide-saa-aikaan-muutosta Viitattu 14.10.2022.

Paintings in Hospitals 2017–2021. <https://www.paintingsinhospitals.org.uk/why-art-matters> Viitattu 1.10.2021.

Piirto, J 2022. The question of quality and qualifications: Writing inferior poems as qualitative research. *International Journal of Qualitative Studies in Education.* Web article: A Theoretical Approach to the Relationship between Art and Well-being. <https://web-s-ebsohost-com.ezproxy.savonia.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=a771e1d5-cccc-4c6d-a3ae-5e849bd5cc65%40redis> Viitattu 31.10.2022.

Sinclair, Johanna 2021. Taiteelliset menetelmät henkilöstökehittämisen työkaluksi? *Tiedon Silta. Työelämän tutkimuksen ja kehittämisen verkkolehti* 3.3.2021. Julkaisija: Työsuojelurahasto. <https://www.tsr.fi/tiedon-silta/taiteelliset-menetelmat-henkilostokehittamisen-tyokaluksi/> Viitattu 13.10.2021.

Street, Bethan 2018. Art for well-being: The Relationship of Art and Mental Health. <https://www.riseart.com/guide/2278/art-collections-art-and-wellbeing-the-healing-power-of-art> Viitattu 1.11.2022.

Taikusydän 2020. Kulttuurihyvinvoinnin valtakunnallinen yhteyspiste ja yhteistyöverkosto. <https://taikusydan.turkuamk.fi/english/info/taiteesta-hyvinvointia/> Viitattu 14.10.2021.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Verkkokirja. www.elibslibrary.com/reader/9789520400118/preview Viitattu 14.10.2022.

Työterveyslaitos 2017. Tutkimus: Taide tukee työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia. <https://www.ttl.fi/tutkimus-taide-tukee-tyontekijoiden-terveytta-ja-hyvinvointia/> Viitattu 13.10.2021.

Valtioneuvosto 2019. Osallistava ja osaava Suomi-sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta. Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelma 2019. <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma> Viitattu 13.10.2021.

Valtonen, Anu & Viitanen, Meiju, 2020. Ryhmäkeskustelut laadullisena tutkimusmetodina. Teoksessa Anu Puusa & Pauli Juuti (Toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Verkkokirja. Helsinki. Gaudeamus 2020. Viitattu 8.11.2021.

Vilkka, Hanna 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä: ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Verkkoaineisto. Jyväskylä: PS-kustannus 2021. <https://savonia.finna.fi/Record/savonia.994852165006248> Viitattu 12.11.2021.

World Health Organization Europe 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? A scoping review. <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf> Viitattu 11.10.2021

..

LIITE 1: HAASTATTELUKYSYMYKSET

1. Mitä ajatuksia/mielipidettä osallistavan taiteen toiminta teissä herättää?
2. Miten osallistavan taiteen menetelmien käyttö voisi tukea omaa työtäsi?

LIITE 2: TUTKIMUSTULOKSET TAULUKOITUNA

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Toivottu toimintamalli sairaalatoimintaympäristöön	Osallistavataide ja OTS- menetelmät sairaalatoimintaympäristössä	Osallistavan taiteen merkitys työelämässä
Taidetoiminta osaksi arkea	Osallistavataidetoiminnan integroituminen työhön	Osallistavataide osaksi arkea sairaalatoimintaympäristössä
Taidemenetelmien käyttö osaksi arkityötä	Monimuotoisuuden hyödyntäminen henkilökunnan työn tukemiseen	Osallistavataidetoiminta voimavaraksi
Tuottava työkalu osaksi arkea Mahdollisuuksien tiedostaminen	Hyödyntämätön voimavara Tiedottamisen merkitys uudesta toimintamallista	
Henkilökunnan hyvinvointiin tukea kulttuuritoiminnasta taiteen kautta Työnmielekkyyden ylläpitäminen Työssäjaksamisen vahvistaminen	Osallistavataiteen merkitys kulttuurihyvinvoinnille Työhyvinvoinnin edistäminen Henkilökunnan työssäjaksamisen tuki ja vahvistaminen	Työhyvinvoinnin tukeminen
Työyhteisöllisyys ja tukea siihen	Uudenlainen tukimenetelmä työyhteisöllisyyden vahvistamiseen	Yhteisöllisyyden vahvistaminen osallistavan taiteen kautta
Työntekijän mahdollisuus tukea henkilökunnan arjentyötä	Osallistavataide työntekijän mahdollistava tuki henkilökunnalle/työntekijöille arkeen	Työntekijän rooli uuden toimintamallin jalkautumis- vaiheessa